

Regie houden in onzekerheid: leren leven met een palliatieve diagnose

Hans Kling
Hoofd Dienst Geestelijke Verzorging
MA Theology
Msc Evidence Based Quality Improvement

hans.kling@mumc.nl

Inhoud en doel

Doel:

Jezelf stabiliseren in onzekerheid en regie houden in onzekerheid op een manier die bij je past.

- Jezelf stabiliseren in onzekerheid
- Hoop en angst leven
- Palliatieve zorg
- Vooruitkijken en regie houden

Weegschaal

Je ervaart:

- Machteloosheid
- Hulpeloosheid
- Hopeloosheid

(Rug tegen de muur)
(Geen keus)

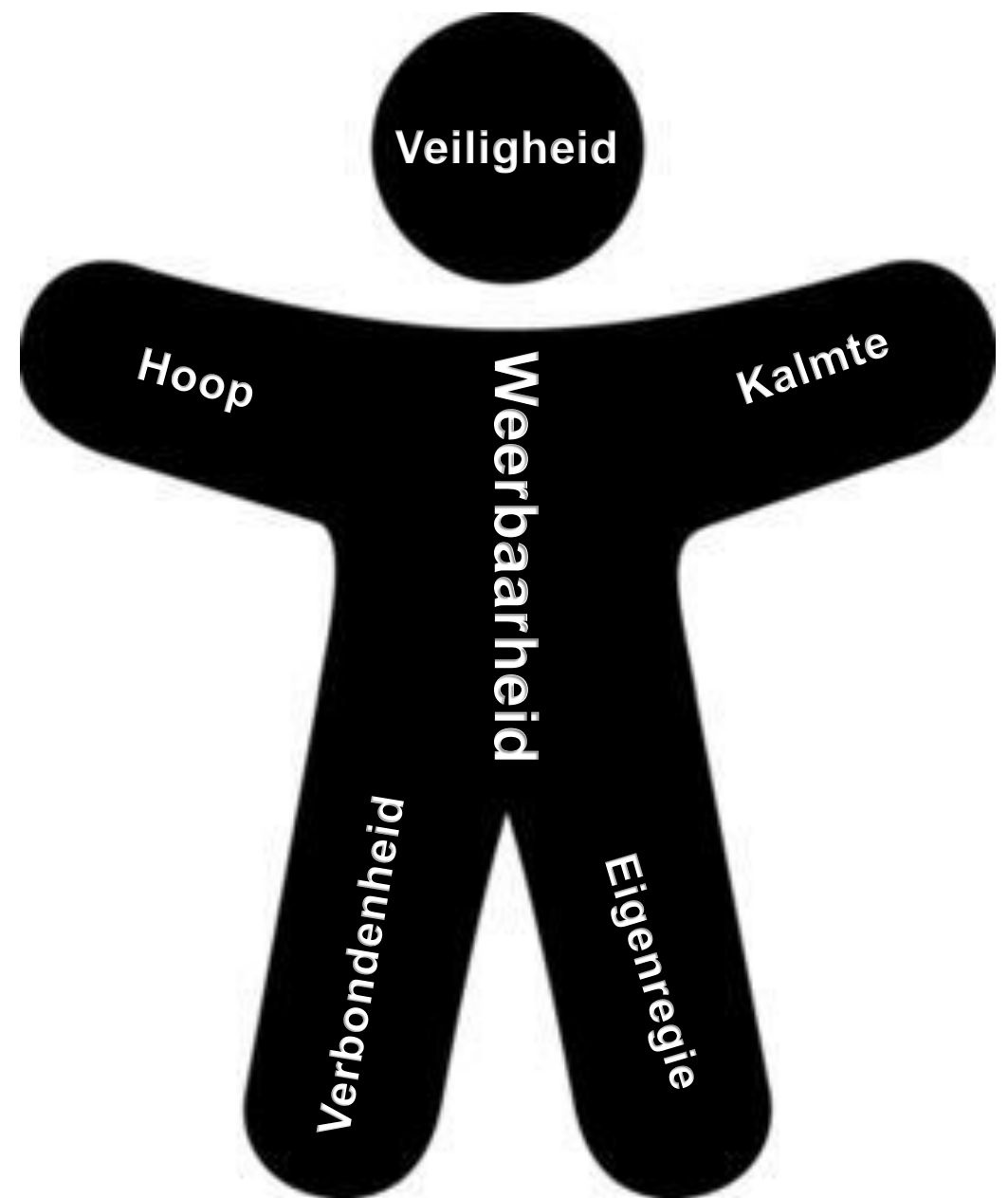

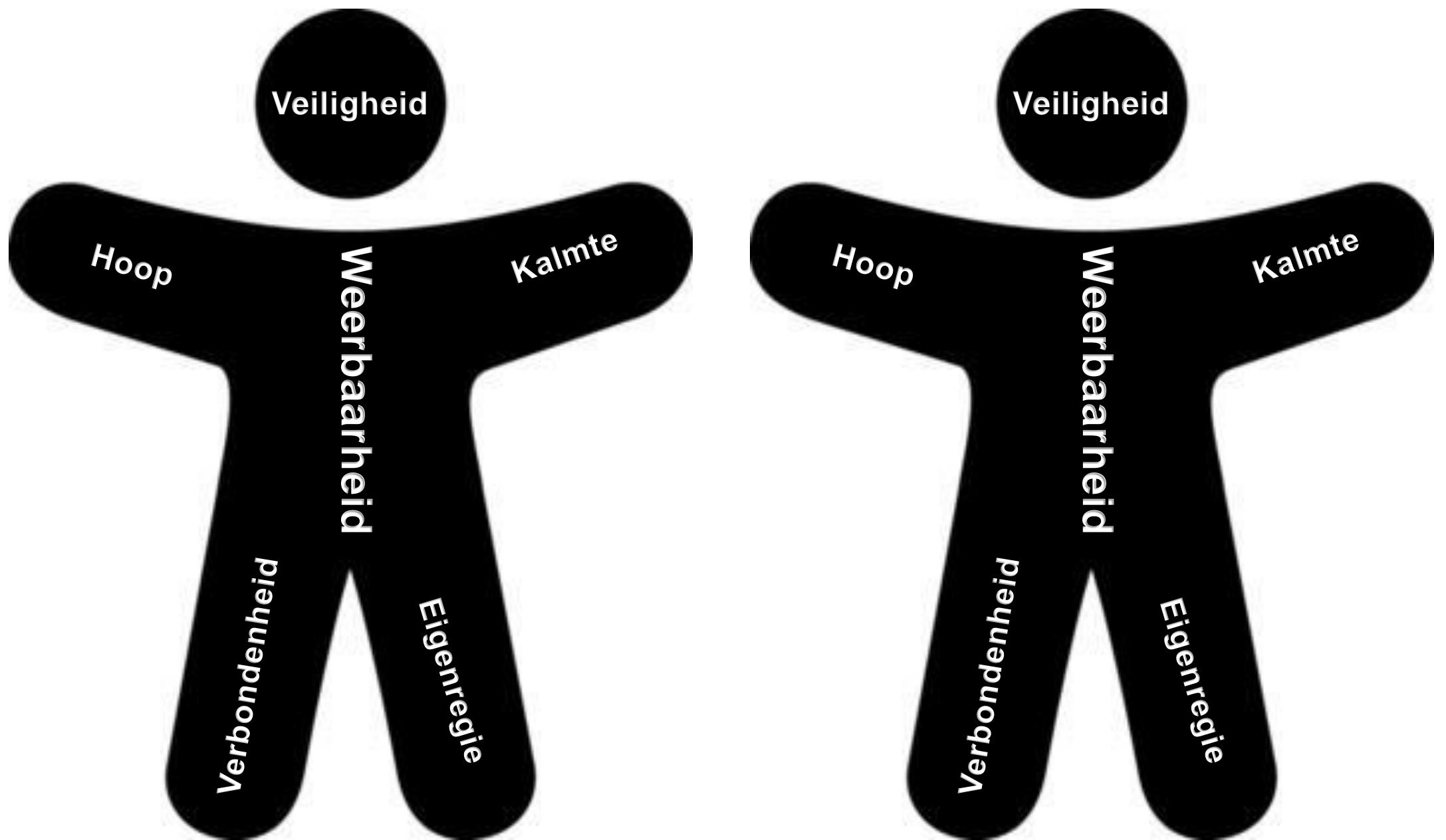
Je wilt:

- Eigen regie
- Handelings-
perspectief

(Je eigen manier)
(Kwaliteit en
uiteindelijk afscheid)

Jezelf stabiliseren in onzekerheid

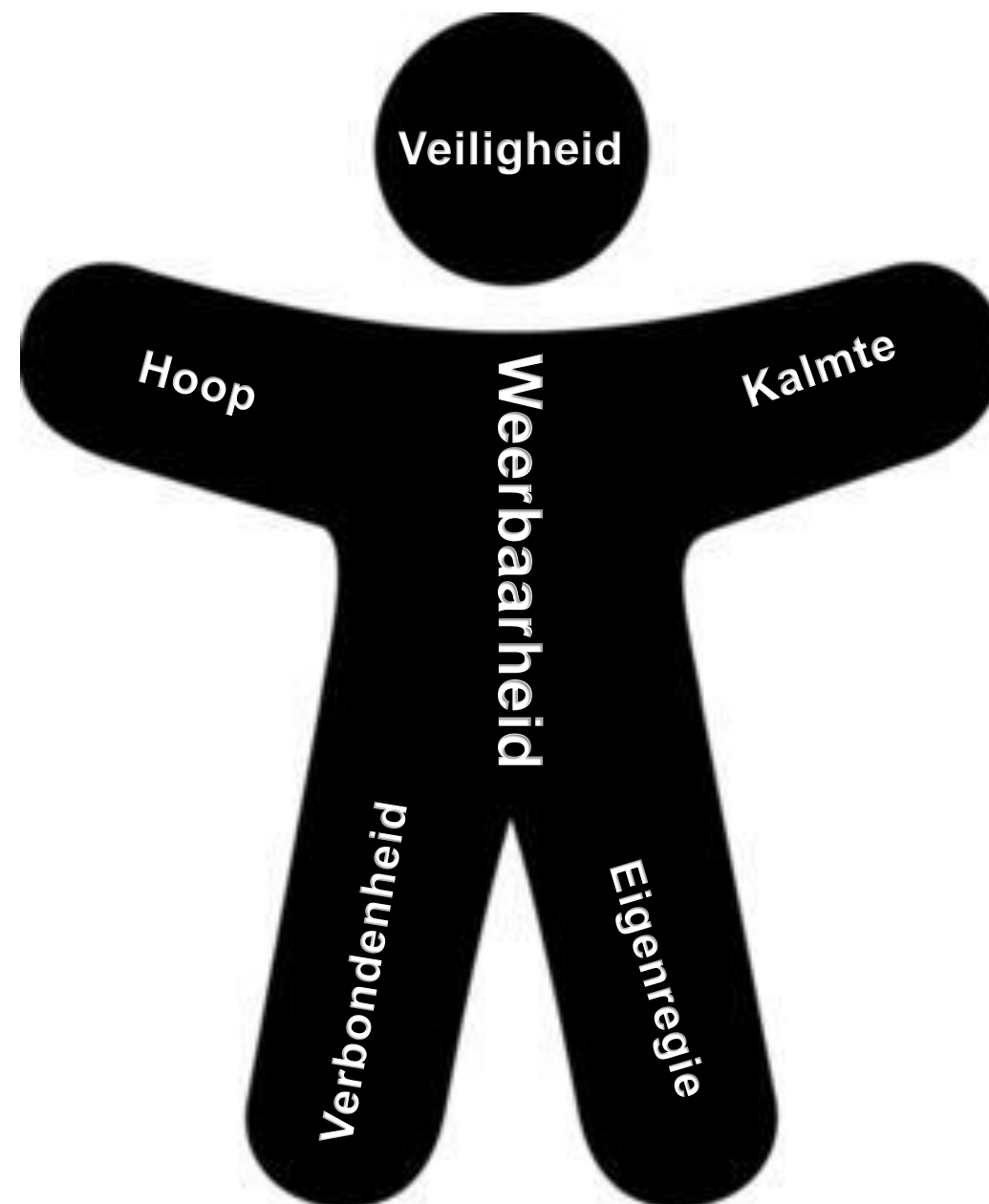
Jezelf stabiliseren in onzekerheid

Rouwen en vertrouwen kun je nooit voor een ander doen!

De ander kan het zelf en jullie zijn verbonden in het zoeken.

Risico: muur van liefde

<https://www.lefverliesbegeleiding.nl/muur-van-liefde/>

Hoop en angst

Ook al gaat het goed met je

Je bent toch bang

Ook al gaat het NIET goed met je

Je houdt toch hoop

palliatieve zorg

**Leven
tot het
laatst**

Hoop en angst

Bespreek hoop en angst met elkaar. Het loont!

- Waar hoopt **de ander** op? Waar is **de ander** bang voor?
- Waar hoop **ik** op? Waar ben **ik** bang voor?
- Vertel aan je naasten en je arts hoe jij het voor je ziet.

Benoem de onzekerheid en het niet weten!

palliatieve zorg

**Leven
tot het
laatst**

Als je niet praat over onzekerheid.....

- hoe verder je vaak met behandelen gaat
- hoe groter de kans dat je het moment van afscheid nemen mist
- hoe groter de kans dat je in het ziekenhuis sterft

Bespreek de onzekerheid!

Palliatieve zorg

palliatieve zorg

**Leven
tot het
laatst**

Palliatieve zorg

Palliatieve zorg, wie kan u helpen?

- Huisarts / Praktijkondersteuner
- Wijkverpleging / Thuiszorg
- Vrijwilligers in de palliatieve zorg
- Geestelijk verzorger / Centrum voor Levensvragen
- Maatschappelijk werk / Psycholoog
- Inloophuizen / Centra voor leven met en na kanker

palliatieve zorg

**Leven
tot het
laatst**

Beslissingen aan het einde van je leven

Afscheid

Beter leven
(kwaliteit)

Langer leven
(kwantiteit)

palliatieve zorg

**Leven
tot het
laatst**

Onzekerheid bij die beslissingen

Hoe zal het verder gaan?

Het gaat
slechter dan
verwacht

Het gaat
zoals
verwacht

Het gaat beter
dan verwacht

palliatieve zorg

**Leven
tot het
laatst**

Wat is een goede beslissing?

- De goede beslissing bestaat **NIET**
- **NIET** alleen medisch
- Praat over onzekerheden
- Praat over hoop en angst

Geen mens is hetzelfde

- Niet iedereen denkt hier hetzelfde over
- Niet iedereen staat hetzelfde in het leven
- Iedere beslissing is een juiste beslissing, maar je kunt niet iets eisen
- Er zijn veel meer zaken om over na te denken!!

Welke wensen of keuzes zijn er?

- Reanimeren
- Ziekenhuis en IC opname
- Euthanasie
- Waar overlijden?

Reanimatie

- Wat doe je bij een hartstilstand
- Hoe ouder je wordt, hoe slechter de uitkomst
- Medisch is er steeds meer mogelijk

Maar hóe kom je er uit?

Reanimatie

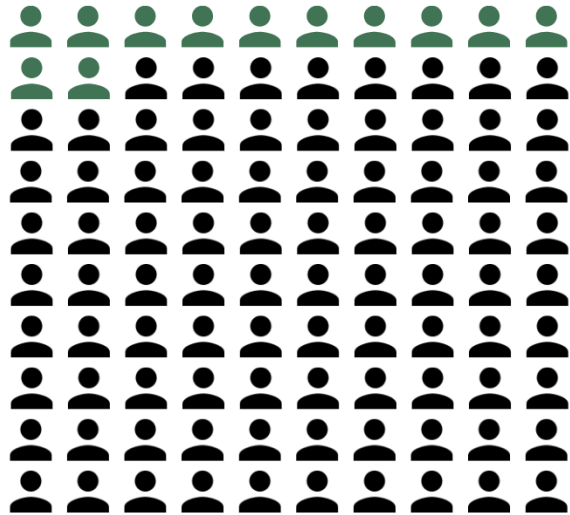
Cijfers zijn moeilijk te geven

- Hangt af van hoe en waar je gereanimeerd wordt
- Hoe ouder je wordt hoe meer kans je hebt dat je niet goed uit een reanimatie komt

Reanimatie

- Hartstilstand
- Ouder → minder goede uitkomst

12 uit 100

Ziekenhuis of IC opname

- Welke uitkomst verwacht u, verwacht de dokter van een ziekenhuisopname?
- Welke behandelingen of medicijnen wilt u nog?
- Een opname op de IC is heel intensief
- Beademing en ondersteuning hart

Euthanasie

- Alleen op verzoek van patiënt
- Vastgelegd in de wet
- Hele specifieke omstandigheden
- Veel informatie over bij de rijksoverheid, link staat in de hand out die u meekrijgt

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/levenseinde-en-euthanasie>

Waar wilt u sterven?

In gesprek met uw naasten en uw arts

- Bespreek op tijd uw wensen
- Plan voldoende tijd
- Neem iemand mee
- Schrijf van tevoren uw vragen op
- Breng naasten op de hoogte van het gesprek
- Recht op informatie & Recht op niet weten

palliatieve zorg

**Leven
tot het
laatst**

Wat kan u helpen?

- Keuzehulp op [Thuisarts.nl](https://www.thuisarts.nl)
- [Overpalliatievezorg.nl](https://www.overpalliatievezorg.nl)
- Reanimatiepenning
- Lidmaatschap Nederlandse Vereniging voor Euthanasie

palliatieve zorg

**Leven
tot het
laatst**

Wilsverklaring maken

- Schriftelijke verklaring of aantekening in uw medisch dossier
- Het hoeft NIET via de notaris! (testament en financiële zaken: wel naar de notaris)
- Uw wensen en uw wilsverklaring kunt u altijd veranderen
- Geen garanties!

Wat staat er in een wilsverklaring?

- Behandelverbod
- Niet reanimeren
- Niet beademen
- Niet dialyseren
- Geen levensverlengende handelingen
- Aanwijzen van een vertegenwoordiger / volmacht
- Euthanasie verzoek
- Orgaandonatie / ter beschikking stellen lichaam

In het kort

- Er is onzekerheid aan het levenseinde, soms omdat er medisch steeds meer mogelijk is.
- Wat waardigheid aan het eind van je leven is niet voor iedereen hetzelfde.
- Kwaliteit van afscheid is belangrijk in de beslissingen rond het levenseinde.
- Bespreek hoop en angst met dierbaren
- Iedereen geeft op eigen manier betekenis aan ziekte en eind van het leven

